

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

ЛИСНИЧКА Ірина Петрівна

УДК 159.922. 27:347.93

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ
СЕКРЕТАРЯ СУДОВОГО ЗАСІДАННЯ

19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата психологічних наук

Київ – 2025

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля МОН України, кафедра практичної психології та соціальної роботи, м. Київ.

Науковий керівник: доктор психологічних наук, професор
Завацька Наталія Євгенівна,
Східноукраїнський національний університет
ім. В. Даля МОН України, кафедра
практичної психології та
соціальної роботи, завідувачка.

Офіційні опоненти: доктор психологічних наук
Черновська Лілія Володимирівна,
Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка МОН України,
кафедра психології, завідувачка.

кандидат психологічних наук, доцент
Пілецький Віктор Сидорович,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника МОН України,
кафедра соціальної психології, доцент.

Захист відбудеться «04» червня 2025 року о 15.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 29.051.11 Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля МОН України за адресою: 01042, м. Київ, вул. Іоанна Павла II, 17, ауд. 401.

Із дисертацією можна ознайомитися на офіційному сайті університету <https://snu.edu.ua/index.php/science/spetsializovani-vcheni-rady-iz-zahystu-dysertatsij-d-29-051-11/> та у науково-технічній бібліотеці Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля МОН України за адресою: 01042, м. Київ, вул. Іоанна Павла II, 17.

Автореферат розісланий «03» травня 2025 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г.М. Побокіна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Розбудова України як правової держави вимагає створення ефективної системи захисту прав і свобод людини і громадянина, особливо в умовах сучасних соціогенних викликів.

У правовій державі людина, її права і свободи проголошені найвищою цінністю, а їх визнання і забезпечення відповідними гарантіями – найважливіший обов'язок держави, що визначає зміст і спрямованість державного захисту. Провідним інститутом захисту прав громадян у сфері правових відносин є суди, діяльність яких покликана сприяти підвищенню авторитету держави. Саме суд є органом, що здійснює реалізацію гарантій та захист прав людини від імені держави щодо будь-яких посягань і порушень. Якість цієї діяльності, включаючи доступність судової влади, оперативність, справедливість правосуддя, забезпечують не тільки судді, а й інші службовці апарату суду, зокрема секретарі судового засідання.

Констатовано, що секретар судового засідання, як учасник судового розгляду, сприяє судочинству виконанням завдань, покладених на нього законом. Тому необхідною вбачається розробка системи відбору кадрів на зазначену посаду за їх соціально-психологічними характеристиками та професійно важливими якостями, а також соціально-психологічний супровід їх діяльності, що сприятиме вирішенню таких вагомих проблем, як якісне виконання професійних обов'язків, поставлених завдань та відповідність займаній посаді в цілому.

Аналіз стану проблеми дослідження показав, що участь психологів у висвітленні окремих питань щодо здійснення різних видів професійної діяльності почалася на початку XX ст. Зокрема, зарубіжними психотехніками (Г. Мюнстерберг, О. Ліпман, В. Штерн та ін.) була створена низка методик для визначення придатності людини до майбутньої професійної діяльності шляхом тестових обстежень.

З'ясовано, що в межах окремих напрямів професійної психології, таких як судова, юридична психологія та психологія діяльності в особливих умовах, дослідження проводилися С. Гарькавцем, М. Д'яченком, Г. Ложкіним, О. Сафіним, О. Тімченком, М. Томчуком та іншими вченими. Зокрема, у межах судової психології розкрито теоретичні і методологічні основи професійної діяльності суддів (Я. Береський, В. Гончаренко, О. Загурський, В. Ярошенко та ін.).

Сучасні напрацювання в галузі психології, зокрема, в юридичній психології відбуваються в напрямі дослідження діяльності учасників судового розгляду та психологічних основ правоохоронної та судової діяльності загалом (В. Андросюк, О. Бандурка, В. Бедь, С. Бочарова, О. Землянська, Л. Казміренко,

В. Пілецький, Л. Черновська, В. Шепітько та ін.). Разом із тим, не розкрито соціально-психологічну специфіку діяльності секретаря судового засідання; потребує з'ясування структура професійно важливих якостей секретаря судового засідання (критеріїв, рівнів розвитку), необхідних для успішного виконання поставлених перед ним професійних завдань.

Актуальність означеної проблеми, її недостатня дослідженість у науковому соціально-психологічному просторі, а також суспільна значущість визначили вибір теми дисертаційної роботи: *«Соціально-психологічні особливості діяльності секретаря судового засідання»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в межах комплексних науково-дослідних тем кафедри практичної психології та соціальної роботи Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля «Соціокультурні та психологічні аспекти адаптації особистості в сучасному соціумі», «Соціально-психологічні основи розвитку адаптаційного потенціалу особистості засобами інноваційних психотехнологій в умовах трансформаційних змін сучасного суспільства». Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля (протокол № 4 від 26 грудня 2014 р.).

Об'єкт дослідження – діяльність секретаря судового засідання.

Предмет дослідження – соціально-психологічні особливості діяльності секретаря судового засідання.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити соціально-психологічні особливості діяльності секретаря судового засідання; розробити комплексну програму соціально-психологічного супроводу діяльності секретаря судового засідання та запропонувати модель його професійної успішності.

Для досягнення мети було висунуто такі **завдання дослідження**:

1. Провести теоретико-методологічний аналіз підходів до проблеми вивчення специфіки діяльності секретаря судового засідання.
2. Емпірично дослідити соціально-психологічні особливості діяльності секретаря судового засідання.
3. Виокремити гендерні відмінності прояву соціально-психологічних якостей секретарів судового засідання у професійній діяльності.
4. Визначити структуру, критерії та рівні розвитку професійно важливих якостей секретаря судового засідання.
5. Розробити комплексну програму соціально-психологічного супроводу діяльності секретаря судового засідання та запропонувати модель його професійної успішності.

Теоретико-методологічну основу дослідження становили: принципи системно-інтегративного (В. Бочелюк, С. Гарькавець, Є. Гейко, І. Пасічник, І. Стенгерс, К. Уїлбер, Г. Хакен та ін.), суб'єктно-діяльнісного (З. Карпенко, Г. Костюк, С. Максименко, І. Пасічник, Г. Радчук, В. Роменець та ін.), особистісно-орієнтованого (Л. Бінсвангер, Дж. Бьюдженталь, Ю. Джендлін, Л. Заграй, Н. Токарева, В. Турбан та ін.), процесуально-динамічного (А. Коваленко, О. Кононенко, О. Лісовий, О. Сафін та ін.) підходів у психології; концепції розвитку особистості як активного суб'єкта життєдіяльності (В. Волошина, А. Грись, Н. Добровольська, Я. Раєвська, К. Седих, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін.); концептуальні положення про розвиток особистості в процесі професійної діяльності (Ж. Вірна, З. Ковальчук, Т. Комар, Л. Пілецька, О. Шевяков та ін.); компетентнісна парадигма професійної діяльності (В. Барко, О. Євдокимова, В. Корнієнко, С. Миронець, Т. Траверсе, О. Цільмак та ін.); уявлення про природу, функції і засоби розвитку професіоналізму особистості (В. Бочелюк, В. Семиченко, Н. Шевченко та ін.); концептуальні підходи до детермінації соціальної активності особистості (О. Крижановський, С. Мілграм, В. Скребець, В. Татенко та ін.); дослідницькі положення щодо відповідності особистісних якостей вимогам професії (А. Борисюк, О. Лосієвська, Н. Пов'якель, М. Тоба, О. Фурман, О. Чуйко та ін.); уявлення про професійне становлення особистості як суб'єкта діяльності: стадіальність професійного розвитку, переживання професійних криз, формування професійної ідентичності (Н. Завацька, А. Кононенко, І. Попович, Л. Руденко, Л. Шнейдер та ін.); концепції професійного вигорання та професійних деформацій (О. Бондарчук, І. Галян, Ю. Завацький, Л. Карамушка, Х. Фреденберг та ін.); принципи активного соціально-психологічного навчання (К. Андросович, О. Блискун, Ю. Бохонкова, І. Гоян, В. Завацький, В. Пілецький, Л. Черновська, Т. Яценко та ін.).

Методи дослідження:

– *теоретичні*: теоретико-методологічний аналіз наукових концепцій та поглядів з проблеми дослідження соціально-психологічних особливостей діяльності секретаря судового засідання (аналіз, синтез, порівняння, систематизація та узагальнення представлених у науковій літературі матеріалів щодо сучасного стану досліджуваної проблеми); наукова інтерпретація емпіричних даних;

– *емпіричні*: спостереження, бесіда, структуроване інтерв'ю, анкетування; методика експертної оцінки; психодіагностичні методики: методика діагностики соціальної емпатії (М. Фетіскін), методика діагностики мотиваційних орієнтацій в міжособистісних комунікаціях (І. Ладанов, В. Уразаєва), методика діагностики комунікативного контролю у спілкуванні (М. Шнайдер), методика діагностики міжособистісних стосунків (Т. Лірі), методика на визначення рівня прийняття

інших (за шкалою У. Фейя), методика на визначення рівня стійкості до конфлікту (М. Фетіскін, В. Козлов, Г. Мануйлов);

– *методи математичної обробки даних* із їх подальшою якісною інтерпретацією та змістовним узагальненням. Статистична обробка даних і графічна презентація результатів дослідження здійснювалася за допомогою пакета статистичних програм SPSS (версія 22.0).

В основу дослідження був покладений метод психологічного експерименту, що складався з констатувального та формувального етапів.

Організація і база дослідження. Дослідження проводилося протягом 2014–2024 рр. та складалося з таких етапів: теоретичний аналіз проблеми; збір емпіричних даних та їх статистична обробка, формулювання та інтерпретація висновків констатувального етапу дослідження; розробка та апробація комплексної програми соціально-психологічного супроводу діяльності секретаря судового засідання та моделі його професійної успішності; узагальнення результатів дисертаційного дослідження.

Дослідження проводилося на базі місцевих загальних судів Закарпатської області. Емпіричну вибірку дослідження склали 50 респондентів (28% чоловіків та 72% жінок) – секретарів судового засідання віком від 20 до 46 років, які мали стаж роботи від одного місяця до двадцяти років.

В якості експертів у дослідженні взяли участь 36 респондентів, серед яких судді, помічники суддів, секретарі суду, консультанти суду, судові розпорядники, адвокати, з досвідом роботи за фахом від одного до вісімнадцяти років.

Надійність і вірогідність результатів дослідження забезпечені відповідним методологічним обґрунтуванням вихідних теоретичних позицій, відповідністю застосованих методів меті та завданням дослідження; системною організацією дослідження; поєднанням кількісних та якісних методів аналізу отриманих емпіричних даних, залученням для аналізу одержаного дослідницького матеріалу методів математичної статистики, репрезентативністю вибірки.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження полягають у тому, що:

– *вперше*: у соціально-психологічній парадигмі наукового знання здійснено обґрунтування змісту та нормативного регулювання в розробці вимог до діяльності секретаря судового засідання як суб'єкта судочинства; *визначено та систематизовано* соціально-психологічні особливості діяльності секретаря судового засідання, що визначають його професійну успішність, та полягають у необхідності налагодження ефективної міжособистісної комунікації з учасниками судового процесу, вирішенні конфліктних ситуацій професійної взаємодії, прояву соціальної емпатії та загальної

самоефективності; *виявлено* гендерні відмінності прояву соціально-психологічних якостей секретарів судового засідання у професійній діяльності; *виокремлено* структуру професійно важливих якостей секретаря судового засідання та їх критерії за пізнавальним і комунікативним компонентами; *визначено* і статистично обґрунтовано рівні розвитку професійно важливих якостей секретаря судового засідання (низький, середній та високий);

– *розроблено* концептуальні й змістовно-процесуальні засади побудови і реалізації комплексної програми соціально-психологічного супроводу діяльності секретаря судового засідання; запропоновано модель професійної успішності секретарів судового засідання та узагальнено вимоги щодо вдосконалення їх професійного відбору й професійної підготовки;

– *дістали подальшого розвитку*: погляди на соціально-психологічні підходи до принципів, засобів і технологій підвищення успішності професійної діяльності секретаря судового засідання;

– *поглиблено*: теоретико-методологічні положення щодо прогностичних критеріїв та детермінант розвитку професійно важливих якостей секретаря судового засідання.

Практичне значення дослідження полягає в обґрунтуванні соціально-психологічних засад успішності діяльності секретаря судового засідання, розробці та апробації комплексної програми соціально-психологічного супроводу діяльності секретаря судового засідання та розвитку його професійно важливих якостей; узагальненні професійних вимог до секретарів судового засідання та впровадженні їх в процес професійного відбору і удосконалення системи психологічної та юридичної підготовки цих фахівців.

Результати дослідження можуть бути рекомендовані для впровадження в закладах освіти, установах юридичного профілю, з метою оптимізації процесу професійної підготовки секретарів судового засідання, а також застосовані в практиці модернізації їх професійної підготовки із задіянням соціально-психологічних програм розвитку їх професійно важливих якостей та соціально-психологічного супроводу їх професійної діяльності загалом.

Результати дослідження **впроваджено** в консультаційну діяльність Центру надання правової та психосоціальної допомоги ВПО (м. Київ) (довідка № 26-09-24Ф від 26.09.2024 р.), у роботу науково-практичного Центру медико-соціальних та психотехнологій Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Київ) (довідка № 207/18.02 від 13.03.2025 р.), у науково-методичну та навчальну роботу Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (довідка від 28.02.2025 р.), у наукову та навчально-методичну роботу кафедри психології та соціології Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

(м. Київ) (довідка № 204/15.04 від 13.03.2025 р.), в методичну та консультативну роботу правової лабораторії клінічних методів навчання «PRO BONO» (Юридична клініка) Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Київ) (довідка № 212/19 від 18.03.2025 р.), в освітній процес Львівського державного університету внутрішніх справ (акт № 19 від 19.03.2025 р.), в освітній процес та наукову діяльність кафедри соціології та психології Харківського національного університету внутрішніх справ (довідка від 14.01.2025 р.), і використовуються при викладанні професійно-орієнтованих дисциплін та спецкурсів «Психологія особистості», «Психологія ділового спілкування», «Юридична психологія», «Психодіагностика», «Психологічна корекція», «Загальна психологія», «Практикум з психології особистості», «Психологія управління», «Теорії особистості в юридичній психології», «Диференціальна психологія» за спеціальностями «Психологія», «Правоохоронна діяльність», «Право»; при підготовці лекційних та практичних занять, навчально-методичних та дидактичних матеріалів, під час самостійної роботи здобувачів вищої освіти зазначених спеціальностей.

Особистий внесок авторки. Розроблені наукові положення та отримані результати емпіричного дослідження є самостійним внеском авторки у визначення соціально-психологічних особливостей діяльності секретаря судового засідання. В опублікованих зі співавторами працях доробок авторки становить 50%. Розробки та ідеї, що належать співавторам, у дисертації не використовуються.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та практичні положення дисертаційної роботи було представлено на науково-практичних конференціях, зокрема на *міжнародних*: IV науково-практичній конференції, присвяченій дню слов'янської культури та писемності «Слов'янський світ: здобутки, проблеми, перспективи» (Ужгород, 2014 р.), науково-практичній конференції «Current problems of legal science and practice» (Košice, Slovakia, 2015), V науково-практичній конференції молодих учених, аспірантів і студентів «Сучасні проблеми гуманітарної науки і практики: філософський, психологічний та соціальний виміри» (Київ, Сєверодонецьк, 2016 р.), XVII науково-практичній конференції «Релігія, релігійність, філософія та гуманітаристика у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти» (Монреаль, 2018 р.), VIII scientific and practical conference «Labyrinths of Reality» (Montreal, 2020), VII науково-практичній конференції «Актуальні питання здоров'язбереження у координатах сучасних парадигм (Сєверодонецьк, 2021 р.), II науково-практичній онлайн конференції «Цілісний підхід у психології особистості: особливості теорії та практики» (Кропивницький, 2022 р.), IX науково-практичній конференції «Сучасні

проблеми гуманітарної науки і практики: філософський, психологічний та соціальний виміри» (Київ, 2023 р.); з *міжнародною участю*: всеукраїнській науково-практичній конференції «Цілісний підхід у психології та соціальній роботі: теорія та практика» (Кропивницький, 2023 р.); доповідалися та обговорювалися на розширених засіданнях кафедри практичної психології та соціальної роботи Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (2014-2024 рр.).

Публікації. Основні положення й висновки дисертаційної роботи представлено у 16 публікаціях авторки, з яких 7 статей у наукових фахових виданнях із психології (з них 3 статті – у наукометричних виданнях), 9 публікацій – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел із 126 найменувань (з них 15 – іноземними мовами). Загальний обсяг дисертації викладено на 261 сторінці, з них 165 сторінок основного тексту. Робота містить 55 рисунків на 18 сторінках, 11 таблиць на 7 сторінках, 9 додатків на 81 сторінці.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, її зв'язок з науковими програмами, планами, темами; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів; наведено дані про апробацію роботи, подано відомості про публікації авторки з теми дослідження; окреслено структуру та обсяг дисертації.

У **першому розділі «Теоретико-методологічний аналіз діяльності секретаря судового засідання»** розкрито основні підходи до визначення поняття професійної діяльності у вітчизняній і зарубіжній психології; визначено зміст та нормативно-правове регулювання діяльності секретаря судового засідання як суб'єкта судочинства; наведено особливості професійної діяльності секретаря судового засідання.

На основі аналізу провідних підходів до визначення поняття «професійна діяльність» у вітчизняній і зарубіжній психології, встановлено що професійна діяльність розглядається як діяльність людини за ознаками певної сукупності професійних завдань та обов'язків (робіт), які виконує фахівець, та визначено, що поняття діяльності нерозривно пов'язано з поняттям мотиву (Ж. Вірна, З. Ковальчук, Т. Комар, Л. Пілецька, О. Шевяков та ін.).

З'ясовано, що особливо актуальними наразі є проблеми, пов'язані з відновленням наукових підходів до формування динамічної функціональної

структури професійної діяльності, психологічну основу якої, в своїй діалектичній єдності, становлять глибокі знання та високий рівень загальної культури особистості, високі моральні якості, висока пізнавальна активність та самостійність, здібності та професійна майстерність, інтерес до діяльності компетентнісна парадигма професійної діяльності (В. Барко, О. Євдокимова, В. Корнієнко, С. Миронець, Т. Траверсе, О. Цільмак та ін.).

Показано, що психологічний аналіз професійної діяльності є основою для вирішення таких складних завдань, як орієнтація в сильних і слабких сторонах фахівця, оскільки дозволяє визначати та сприяти розвитку його професійно важливих якостей (В. Бочелюк, В. Семиченко, Н. Шевченко та ін.). Зазначено, що знання та врахування соціально-психологічних характеристик слугують психологічною основою для професійного відбору, професійних консультацій, моделювання і проєктування нових видів діяльності, дозволяють максимально точно реалізувати принцип індивідуального підходу, як на етапі прийому на роботу, так і в процесі подальшої професійної діяльності та підвищення кваліфікації (О. Бондарчук, А. Борисюк, О. Лосієвська, Н. Пов'якель, М. Тоба, О. Фурман, О. Чуйко та ін.).

Розкрито зміст та нормативно-правове регулювання діяльності секретаря судового засідання. Визначено особливості діяльності секретаря судового засідання як працівника апарату суду, які полягають у здійсненні повноважень в межах внутрішнього трудового розпорядку, встановленого для працівників апарату суду; дотриманні правил поведінки працівника суду під час виконання посадових обов'язків та етичних вимог, що висуваються до державного службовця у відносинах зі співробітниками та відвідувачами суду; наявності особливих підстав притягнення до відповідальності.

Здійснено наукове обґрунтування важливості врахування змісту та нормативно-правового регулювання в розробці вимог до професійної діяльності секретаря судового засідання як суб'єкта судочинства.

Підкреслено, що секретар судового засідання виконує надзвичайно важливі функції в системі правосуддя. Ця професія вимагає високої кваліфікації, відповідальності та психологічної стійкості. Завдяки діяльності секретарів судового засідання, судові процеси відбуваються оперативно та у відповідності до правових норм, що забезпечує дотримання прав учасників судового розгляду та в цілому сприяє підвищенню ефективності судового процесу.

Узагальнено, що актуальність дослідження особливостей діяльності секретаря судового засідання в її соціально-психологічній зумовленості визначається не лише запитами психологічної та юридичної практики, але й необхідністю переосмислення проблеми в контексті сучасних теоретико-методологічних позицій соціальної психології.

У другому розділі «Емпіричне дослідження соціально-психологічних особливостей діяльності секретаря судового засідання» розкрито комплексну процедуру емпіричного дослідження соціально-психологічних особливостей діяльності секретаря судового засідання; наведено та проаналізовано основні результати проведеного дослідження; визначено структуру, критерії та рівні розвитку професійно важливих якостей секретарів судового засідання.

Показано, що з метою розкриття соціально-психологічних особливостей діяльності секретаря судового засідання були задіяні методи спостереження, бесіда, структуроване інтерв'ю, анкетування, експертної оцінки, а також психодіагностичні методики на виявлення рівня соціальної емпатії, мотиваційних орієнтацій в міжособистісних комунікаціях, комунікативного контролю у спілкуванні, специфіки міжособистісних стосунків, прийняття інших, рівня стійкості до конфлікту.

Виявлено, що більшість досліджуваних віддають перевагу пізнавальній діяльності секретаря судового засідання, найважливішою якістю якої вважають високий рівень розумової працездатності; дещо менше значення респонденти відводять показникам комунікативної сфери діяльності, а з-поміж важливих для секретаря судового засідання якостей відзначається ввічливість. Наступне місце в цьому рейтингу посідає професіоналізм, як особистісна характеристика секретаря судового засідання. Менше значення в структурі професійно важливих якостей секретаря судового засідання респонденти відвели загальній культурі, товариськості, пунктуальності.

Інтерпретація отриманих результатів дозволила зробити висновки про те, що більшості секретарів судового засідання притаманний низький та середній рівні емпатійності, орієнтація на адекватність сприйняття і розуміння партнера; майже половина досліджуваних наділені середнім рівнем комунікативного контролю, що свідчить про їх безпосередність в спілкуванні, щирість у ставленні до інших, але стриманість в емоційних проявах, схильність співвідносити власні реакції з поведінкою оточуючих. Це, в свою чергу, може викликати специфічний стан напруженості, нездатність до спонтанного самовираження, страх перед непередбачуваними ситуаціями.

З'ясовано, що більшість респондентів схильні до домінування, лідерства; проявляють енергійність, компетентність, успішність у справах; у них переважає помірний рівень авторитарності, егоїстичності, агресивності, підозрілості, схильності до підпорядкування, залежності, дружелюбності та альтруїстичності. Крім того, виявлено низький та середній рівні стійкості до конфліктів.

Виокремлено, що більшості чоловіків, порівняно з жінками, притаманна орієнтація на сприятливі взаємини і всебічне обговорення можливих проблем, переважання високого рівня комунікативного контролю, авторитарності,

схильності до домінування та лідерства, енергійності, авторитетності та компетентності. У показниках чоловіків переважають високий і екстремальний рівні егоїстичності; у більшому ступені притаманна вимогливість, прямолінійність, відвертість і строгість, схильність до звинувачень, дратівливості, помірний рівень альтруїстичності. Більший відсоток жінок, на відміну від чоловіків, виявляють орієнтацію на прийняття партнера по спілкуванню. Крім того, з'ясовано, що у жінок переважає середній і низький рівні комунікативного контролю, авторитарності. Однак, на відміну від чоловіків, жінки більш схильні до владного стилю поведінки. Вони переважно орієнтовані на себе; простежується помірний рівень агресивності. Для більшості жінок характерними є також гіпервідповідальність, активне прагнення допомогти оточуючим. Проте, більшість жінок проявляють низький рівень стійкості до конфліктів.

Виділено компоненти структури професійно важливих якостей секретарів судового засідання: пізнавальний компонент – соціальна емпатія, мотиваційні орієнтації в міжособистісних стосунках, прийняття і розуміння співрозмовника; комунікативний компонент – рівень комунікативного контролю, особливості міжособистісних стосунків у професійній взаємодії. Означені компоненти конкретизовано в соціально-психологічних проявах респондентів та визначено критерії рівнів розвитку професійно важливих якостей секретарів судового засідання: соціальна емпатія; здатність контролювати власні дії, вчинки й емоції в процесі комунікативної взаємодії; компетентність, авторитетність, впевненість в собі; дружелюбність, орієнтація на адекватне сприйняття, розуміння і прийняття партнера, на компроміс і співпрацю у взаєминах; стійкість до конфліктів.

Виокремлено рівні розвитку професійно важливих якостей секретарів судового засідання: низький, середній та високий і встановлено, що більшість досліджуваних виявили середній рівень розвитку професійно важливих якостей.

Показано, що одержані результати свідчать про необхідність соціально-психологічного супроводу діяльності секретаря судового засідання, зокрема в напрямку розвитку їх професійно важливих якостей.

Дані, отримані на констатувальному етапі дослідження, були враховані при побудові комплексної програми соціально-психологічного супроводу діяльності секретаря судового засідання.

У третьому розділі «Соціально-психологічні основи удосконалення діяльності секретаря судового засідання» запропоновано концептуальні й змістовно-процесуальні засади побудови і реалізації комплексної програми соціально-психологічного супроводу діяльності секретаря судового засідання; розроблено модель професійної успішності секретаря судового засідання та

узагальнено професійні вимоги до секретарів судового засідання з метою вдосконалення їх професійного відбору та професійної підготовки.

За результатами констатувального етапу дослідження встановлено необхідність розробки комплексної програми соціально-психологічного супроводу діяльності секретаря судового засідання, побудованої за блочно-модульною системою та спрямованої на розвиток професійно важливих якостей учасників, їх мотивації до професійної діяльності та відкритості до нового когнітивного досвіду; розвиток навичок і вмінь ефективного спілкування; здатності до позитивного самоставлення та адекватної самооцінки, конструктивного оцінювання та прийняття інших людей та взаємин з ними; формування здатності до рефлексії; розвиток соціально-психологічних особливостей, необхідних в процесі здійснення професійної діяльності; актуалізацію наявних професійно важливих властивостей та вмінь; збагачення професійного і життєвого досвіду.

До формувального етапу дослідження було залучено 20 секретарів судового засідання, яких на констатувальному етапі віднесено до категорії з низьким та середнім рівнями розвитку професійно важливих якостей.

Визначено структуру комплексної програми соціально-психологічного супроводу діяльності секретаря судового засідання за логікою розгортання процесів самосвідомості та професійного саморозвитку, які активізуються через особистісне пізнання власного Я, своїх бажань, потреб та уподобань, а також через самоаналіз та самоставлення.

Виокремлено блоки комплексної програми соціально-психологічного супроводу діяльності секретаря судового засідання, які виступали складовими загальної конструкції програми: «Розвиток соціальної емпатії», «Підвищення рівня комунікативної компетентності», «Гармонізація соціально-психологічного клімату в професійному колективі».

За результатами проведеного дослідження запропоновано модель успішності професійної діяльності секретаря судового засідання, розроблену на основі узагальнення результативно-змістовних показників їх професійно значущих якостей:

$$Y = \text{Constant} + (-0,569)CE + 0,487KK + 0,371KC + 0,4563C + e, \quad (1)$$

де Y – рівень успішності професійної діяльності секретаря судового засідання; $\text{Constant}=21,23$; e – помилка прогнозування; CE – соціальна емпатія; KK – комунікативна компетентність; KC – конфліктостійкість; $3C$ – загальна самоефективність.

Для побудови математичної моделі професійної успішності секретаря судового засідання було проведено множинний регресійний аналіз з

залученням респондентів з високим рівнем розвитку професійно важливих якостей. Зауважимо, що множинний регресійний аналіз дозволяє не лише спрогнозувати та оцінити ступінь вірогідності, а й визначити показники (незалежні змінні), які є найбільш значущими для прогнозування та змінні, що можуть бути виключені з прогностичної моделі.

Вихідні дані процедури лінійної регресії наведено у таблиці.

Таблиця

Вихідні дані процедури лінійної регресії

Coefficients(a)					
Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig
	B	Std. Error	Betta		
(Constant)	21,23	12,04	-	2,338	0,412
Соціально-психологічні установки	0,474	0,331	0,348	0,563	0,724
Ціннісні орієнтації	1,2101E01	0,226	0,433	0,469	0,576
Соціальна емпатія	-0,569	0,426	0,178	1,701	0,274
Комунікативна компетентність	0,487	0,651	0,434	0,949	,0753
Самопізнання	0,343	0,234	0,346	0,543	0,422
Конфліктостійкість	0,371	0,732	0,4554	0,617	0,502
Організаторські здібності	3,922E-02	0,594	0,189	0,307	-
Прийняття інших	-0,131	0,593	0,244	0,395	0,557
Загальна самоефективність	0,456	0,519	0,177	0,432	0,109
Самоставлення	0,043	0,529	0,444	0,478	0,326
Саморегуляція	0,367	0,017	0,339	0,501	0,365
Рефлексивність	0,452	0,420	0,678	0,215	0,448
Самооцінка якості роботи	0,563	0,526	0,654	0,433	0,213
Просоціальна мотивація	3,169E-01	0,381	0,179	0,125	0,270
Мотиваційні орієнтації в міжособистісних комунікаціях	0,341	0,930	0,689	0,379	0,468
Комунікативний контроль у спілкуванні	0,334	0,538	0,361	0,527	0,466
a Dependent Variable: Y – високий рівень успішності професійної діяльності секретаря судового засідання					

Слід зауважити, що вірогідність помилки при складанні такого прогнозу за представленою формулою – 0,12%. Отже, прогнозування успішності професійної діяльності секретаря судового засідання за наданою формулою можна вважати цілком вірогідним.

Отримані дані дозволяють стверджувати, що забезпечення професійної успішності секретаря судового засідання у представленій моделі передбачає з'ясування методологічних основ їх фахової підготовки і перепідготовки, з задіянням таких принципів: урахування соціально-психологічних особливостей діяльності, професійно важливих якостей секретаря судового засідання, а також логіки професіогенезу (специфіки кожного з етапів професійного становлення секретаря судового засідання як суб'єкта судочинства); діалогізації; інтеграції міжгалузевих наукових досягнень та практики професійної діяльності; розвитку рефлексивності та відповідальності; випереджального характеру підготовки в контексті еволюції інституту судочинства і підтримки особистості в умовах сучасних соціогенних викликів.

Модель передбачала також проведення багатфакторного моніторингу результатів успішності діяльності секретаря судового засідання. Так, проведений відстрочений контроль професійної діяльності учасників формувального етапу дослідження підтвердив тенденцію до успішності процесу їх професійної діяльності ($p \leq 0,05$) і якості життя в цілому.

Виявлено, що актуалізації успішності професійної діяльності секретаря судового засідання сприяють сучасні психотехнології (психологічно компетентне професійне консультування, коучинг, груповий соціально-психологічний тренінг, креативні техніки, методи поведінкової терапії і техніки саморегуляції), задіяні в комплексній програмі їх соціально-психологічного супроводу.

Узагальнено професійні вимоги до секретарів судового засідання з метою вдосконалення їх професійного відбору та професійної підготовки.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні наведено теоретичне узагальнення і нове розв'язання проблеми визначення соціально-психологічних особливостей діяльності секретаря судового засідання і зроблено такі висновки.

1. Проведено теоретико-методологічний аналіз підходів до проблеми вивчення специфіки діяльності секретаря судового засідання. Показано, що діяльність секретарів судових засідань, як працівників апарату суду, має такі особливості: здійснення повноважень у межах внутрішнього трудового розпорядку, встановленого для працівників апарату суду; дотримання правил

поведінки працівника суду під час виконання посадових обов'язків; дотримання етичних вимог, що висуваються до державного службовця у відносинах зі співробітниками та відвідувачами суду; наявність особливих підстав притягнення до відповідальності. Розглядаючи секретаря судового засідання як суб'єкт судочинства, підкреслено його значущу роль у судовому процесі, а саме результатом фіксування судового засідання є створення секретарем технічного запису судового засідання, протоколу судового засідання або журналу судового засідання відповідно до вимог процесуального законодавства. Наголошено, що діяльність секретаря судового засідання істотно впливає на хід слухання та якість судового процесу. Констатовано, що завдяки своїй діяльності секретар судового засідання сприяє забезпеченню процесуальної чистоти, неупередженості та законності, а також чіткості у комунікації і координації дій учасників судового процесу та загалом виконує надзвичайно важливі функції в системі правосуддя. Узагальнено, що професія секретаря судового засідання вимагає високої кваліфікації, відповідальності та психологічної стійкості.

2. Емпірично визначено соціально-психологічні особливості діяльності секретаря судового засідання. З'ясовано, що більшість досліджуваних віддають перевагу пізнавальній сфері діяльності, найважливішою якістю якої вважають високий рівень розумової працездатності; дещо менше значення надано показникам комунікативної сфери діяльності. Респондентам притаманний низький та середній рівні емпатійності, орієнтація на адекватність сприйняття і розуміння партнера по спілкуванню; здебільшого притаманний середній рівень комунікативного контролю, схильність до домінування, лідерства, енергійності та компетентності, успішність у справах; переважає помірний рівень авторитарності, егоїстичності, агресивності, підозрілості, схильності до підпорядкування, дружелюбності та альтруїстичності; відзначається низький та середній рівні стійкості до конфліктів (схильності до вираженої конфліктності). Загалом соціально-психологічні особливості діяльності секретаря судового засідання полягають у необхідності налагодження ефективної міжособистісної комунікації з учасниками судового процесу, вирішенні конфліктних ситуацій та прояву організаторських здібностей.

3. Виокремлено гендерні відмінності прояву соціально-психологічних якостей секретарів судового засідання у професійній діяльності. Встановлено, що більшості чоловіків, порівняно з жінками, притаманна орієнтація на сприятливі взаємини і всебічне обговорення можливих проблем, переважання високого рівня комунікативного контролю, авторитарності, схильність до домінування та лідерства; енергійність, авторитетність та компетентність; переважають високий і екстремальний рівні егоїстичності, а також

вимогливість, прямолінійність, відвертість і строгість, схильність до звинувачень, дратівливості, помірний рівень альтруїстичності. Показано, що більшість жінок, на відміну від чоловіків, виявляють орієнтацію на прийняття партнера по спілкуванню, середній і низький рівень комунікативного контролю та авторитарності; відзначається більша схильність до владного стилю поведінки.

4. Визначено структуру, критерії та рівні розвитку професійно важливих якостей секретарів судового засідання. Узагальнення змістовно-результативних показників професійно важливих якостей дозволило виділити в їх структурі такі провідні компоненти: пізнавальний (соціальна емпатія, мотиваційні орієнтації в міжособистісних стосунках, прийняття і розуміння співрозмовника) і комунікативний (комунікативний контроль у спілкуванні, особливості міжособистісних стосунків у професійній діяльності), конкретизовані в таких критеріях визначення рівнів розвитку професійно важливих якостей секретарів судового засідання: соціальна емпатія; здатність контролювати власні дії, вчинки й емоції в процесі комунікативної взаємодії; компетентність, авторитетність, впевненість в собі; дружелюбність, орієнтація на адекватне сприйняття, розуміння і прийняття партнера, на компроміс і співпрацю у взаєминах; стійкість до конфліктів.

Виокремлено та охарактеризовано рівні розвитку професійно важливих якостей секретарів судового засідання: низький, середній та високий. Кількісний аналіз результатів емпіричного дослідження показав, що більшості досліджуваних притаманний середній рівень розвитку професійно важливих якостей.

5. Розроблено й апробовано комплексну програму соціально-психологічного супроводу діяльності секретаря судового засідання, побудовану за блочно-модульною системою, основними складовими якої вважалися «Розвиток соціальної емпатії», «Підвищення рівня комунікативної компетентності», «Гармонізація соціально-психологічного клімату в професійному колективі». Запропонована програма соціально-психологічного супроводу була спрямована на розвиток професійно важливих якостей учасників, їх мотивації до професійної діяльності та відкритості до нового когнітивного досвіду; розвиток навичок і вмінь ефективного спілкування; здатності до позитивного самоставлення та адекватної самооцінки, конструктивного оцінювання та прийняття інших людей та взаємин з ними; формування здатності до рефлексії; розвиток соціально-психологічних особливостей, необхідних в процесі здійснення професійної діяльності; актуалізацію наявних професійно важливих властивостей та вмінь; збагачення професійного і життєвого досвіду. Розроблено модель професійної успішності

секретарів судового засідання та узагальнено вимоги щодо вдосконалення їх професійного відбору й професійної підготовки.

Перспективи подальшого дослідження. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми вивчення соціально-психологічних особливостей діяльності секретаря судового засідання. Перспективи подальших наукових студій вбачаються у вивченні концептів особистісно-професійної адаптації секретаря судового засідання, а також у розробці тренінгових заходів з розвитку професійно важливих якостей цих фахівців з урахуванням вікового та гендерного аспектів.

Основний зміст дисертації відображено у таких публікаціях авторки:

Статті у наукових фахових виданнях:

1.1. Лисничка І.П. Психологічна характеристика діяльності секретаря судового засідання. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології Г.С. Костюка НАПН України*. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. Т. XI: Соціальна психологія. Вип. 6, Кн. II. С. 32-42.

<https://tinyurl.com/3v95ux7z>

1.2. Лисничка І.П. Соціально-психологічна характеристика діяльності судді. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології Г.С. Костюка НАПН України*. К.: Фенікс, 2014. Т. 11. Вип. 9. С. 512-523.

1.3. Лисничка І.П. Статус секретаря судового засідання та правовий аналіз його діяльності. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології Г.С. Костюка НАПН України*. К.: Фенікс, 2014. Т. XII. Вип. 19. С. 210-218.

<http://www.apppsychology.org.ua/data/jrn/v12/i19/28.pdf>

1.4. Лисничка І.П. Психологічні особливості професійного відбору фахівців на посаду секретаря судового засідання. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології Г.С. Костюка НАПН України*. К.: Фенікс, 2015. Т. 11. Вип. 12. С. 287-294.

1.5. Левченко В.В., Лисничка І.П. Психологічний супровід формування професійної ідентичності в умовах змін. *Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. Сєвєродонецьк: Вид-во СХУ ім. В. Даля, 2019. № 3 (50). Т. 3. С. 196-207. *(Особистий внесок авторки полягає у розкритті особливостей психологічного супроводу формування професійної ідентичності)*.

<https://doi.org/10.33216/2219-2654-2019-50-3-3-196-207>

http://tppjournal.com.ua/n50y2k19_tom_3.html

1.6. Жигаренко І.Є., Завацька Н.Є., Лисничка І.П. Результативно-змістовні параметри особистісно-професійної адаптації фахівців соціономічної галузі.

Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Сєверодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. № 1 (54). С. 162-172. (Особистий внесок авторки полягає у з'ясуванні результативно-змістовні параметри особистісно-професійної адаптації фахівця).

<https://doi.org/10.33216/2219-2654-2021-54-1-162-172>

<http://tppjournal.com.ua/n54y2k21a14.html>

1.7. Лукашов О.О., Круглов К.О., Омелянюк С.М., Лисничка І.П. Соціально-психологічні особливості розвитку особистості в сучасних умовах трансформаційного суспільства. *Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. К.: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2024. № 3 (65). Т. 1. С. 60-68. (Особистий внесок авторки полягає у визначенні соціально-психологічних особливостей розвитку особистості в умовах професійної діяльності).*

<https://doi.org/10.33216/2219-2654-2024-65-3-1-60-68>

<http://tppjournal.com.ua/n65y2k24a5.html>

Статті у матеріалах науково-практичних конференцій:

2.1. Лисничка І.П. Професіоналізм як основна оціночна категорія діяльності секретаря судового засідання. *Слов'янський світ: здобутки, проблеми, перспективи: зб. наук. статей за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої дню слов'янської культури та писемності* (м. Ужгород, 10-11 травня 2014 р.) / Східно-європейський слов'янський університет, Університет Яна Євангеліста Пуркіне; [за ред. Л.М. Несух]. Ужгород: Закарпаття, 2014. С. 334-344.

2.2. Лисничка І.П. Секретар судового засідання у судовій системі України. *Ukraine – EU. Modern technology, business and law: collection of international scientific papers: in 2 parts. Part 2. Modern engineering. Sustainable development. Innovations in social work: philosophy, psychology, sociology. Current problems of legal science and practice* (Košice, Slovakia, March 30 – April 2, 2015). Chernihiv: CNUT, 2015. P. 285-286.

2.3. Борець Ю.В., Лисничка І.П. Психологічні особливості самосвідомості молоді в контексті правової компетентності. *Сучасні проблеми гуманітарної науки і практики: філософський, психологічний та соціальний виміри: зб. наук. статей за матеріалами V Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених, аспірантів і студентів* (м. Київ, м. Сєверодонецьк, 24-25 листопада 2016 р.). Сєверодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2016. С. 18-20. (Особистий внесок авторки полягає у розкритті психологічних особливостей розвитку правової компетентності секретаря судового засідання).

2.4. Lysnychka I.P. Psychology of judicial activity. *Релігія, релігійність, філософія та гуманітаристика у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти: зб. наук. статей за матеріалами XVII Міжнародної науково-практичної конференції* (Монреаль, 30-31 грудня 2018 р.). Монреаль: CPM «ASF», 2018. С. 123-124.

2.5. Lysnychka I.P. Principles of work of a court secretary. *Labyrinths of Reality: Collection of scientific works based on materials of the VIII International scientific and practical conference* (Montreal, April 29-30, 2020) / edited by M.A. Zhurba. Montreal: CPM «ASF», Issue 3 (8). 2020. P. 198-199.

2.6. Бозоян М.А., Лисничка І.П. Структурно-феноменологічні характеристики психоемоційного здоров'я майбутніх правоохоронців. *Актуальні питання здоров'язбереження у координатах сучасних парадигм: зб. статей за матеріалами VII Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Северодонецьк, 29-30 грудня 2021 р.). Северодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. С. 17-19. *(Особистий внесок авторки полягає у визначенні феноменологічних характеристик психоемоційного здоров'я секретаря судового засідання).*

2.7. Гейко Є., Мошняга В., Лисничка І. Особливості формування саморегуляції та вплив життєстійкості на подолання складних життєвих ситуацій працівниками правоохоронних органів як чинники їхнього професійного становлення. *Цілісний підхід у психології особистості: особливості теорії та практики: зб. наук. статей за матеріалами II Міжнародної науково-практичної онлайн конференції* (м. Кропивницький, 25 лютого 2022 р.). Кропивницький: ЦДПУ, 2022. С. 180-185. *(Особистий внесок авторки полягає у з'ясуванні особливостей формування саморегуляції секретаря судового засідання як чинники їхнього професійного становлення).*

2.8. Lysnychka I.P. Taking into account the psychological characteristics of the work of a court secretary. *Цілісний підхід у психології та соціальній роботі: теорія та практика: зб. наук. статей за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю* (м. Кропивницький, 24 лютого 2023 р.). Кропивницький: ЦДПУ, 2023. С. 213-214.

2.9. Bозoyan M.A., Lysnychka I.P. Formation process the social maturity of future law officers. *Сучасні проблеми гуманітарної науки і практики: філософський, психологічний та соціальний виміри: зб. наук. статей за матеріалами IX Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 26-27 грудня 2023 р.). К.: ПВТП «LAT&K», 2023. С. 354-358. *(Особистий внесок авторки полягає у визначенні специфіки процесу формування соціальної зрілості секретаря судового засідання).*

АНОТАЦІЯ

Лисничка І.П. Соціально-психологічні особливості діяльності секретаря судового засідання. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи. Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля МОН України. Київ, 2025.

Дисертаційне дослідження присвячене визначенню соціально-психологічних особливостей діяльності секретаря судового засідання.

У соціально-психологічній парадигмі наукового знання здійснено обґрунтування змісту та нормативного регулювання в розробці вимог до діяльності секретаря судового засідання як суб'єкта судочинства. Визначено та систематизовано соціально-психологічні особливості діяльності секретаря судового засідання, що визначають його професійну успішність, та полягають у необхідності налагодження ефективної міжособистісної комунікації з учасниками судового процесу, вирішенні конфліктних ситуацій професійної взаємодії, прояву соціальної емпатії та загальної самоефективності. Виявлено гендерні відмінності прояву соціально-психологічних якостей секретарів судового засідання у професійній діяльності. Виокремлено структуру професійно важливих якостей секретаря судового засідання та їх критерії за пізнавальним і комунікативним компонентами. Визначено і статистично обґрунтовано рівні розвитку професійно важливих якостей секретаря судового засідання (низький, середній та високий).

Розроблено концептуальні й змістовно-процесуальні засади побудови і реалізації комплексної програми соціально-психологічного супроводу діяльності секретаря судового засідання; запропоновано модель професійної успішності секретарів судового засідання та узагальнено вимоги щодо вдосконалення їх професійного відбору й професійної підготовки.

Ключові слова: професійна діяльність, секретар судового засідання, соціально-психологічні особливості діяльності, професійно важливі якості, професійна успішність.

Lysnychka I.P. Socio-psychological features of the court secretary's activity. – Qualification scholarly work published as manuscript.

The dissertation for the degree of Candidate of Psychological Sciences in the specialty 19.00.05 – Social Psychology; Psychology of Social Work. Volodymyr Dahl East Ukrainian National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine. Kyiv, 2025.

This dissertation explores the socio-psychological features inherent in the work of a court secretary.

Within the scientific knowledge paradigm, specifically the socio-psychological branch, this study substantiates the content and regulatory framework for establishing requirements for the role of a court secretary as a participant in legal proceedings. It identifies and systematizes the socio-psychological features crucial for a court secretary's professional success, which encompass the necessity for fostering effective interpersonal communication with judicial process participants, resolving conflict situations in professional interactions, demonstrating social empathy, and exhibiting general self-efficacy. The research also reveals gender-based differences in the manifestation of court secretaries' socio-psychological qualities within their professional duties. Furthermore, it delineates the structure of professionally significant qualities for a court secretary, along with their criteria based on cognitive and communicative components. The study identifies and statistically validates the levels of development of these professionally significant qualities in court secretaries (low, medium, and high).

A comprehensive socio-psychological support program for the work of a court secretary was developed and tested, built according to a block-modular system, the main components of which were considered to be "Development of social empathy", "Increasing the level of communicative competence", "Harmonization of the socio-psychological climate in the professional team". The proposed program of socio-psychological support was aimed at developing professionally important qualities of participants, their motivation for professional activity and openness to new cognitive experience; development of skills and abilities of effective communication; ability to have a positive self-attitude and adequate self-esteem, constructive assessment and acceptance of other people and relationships with them; formation of the ability to reflect; development of socio-psychological characteristics necessary in the process of carrying out professional activities; updating existing professionally important properties and skills; enrichment of professional and life experience. A model of professional success for court secretaries is proposed, and professional requirements are generalized with the aim of enhancing their professional selection and training.

Key words: *professional activity, court secretary, socio-psychological features of professional activity, professionally significant qualities, professional success.*

Підписано до друку 30.04.2025 р.

ф. 60х90/16, ум. др. арк. 0,9

Зам. 30/04/25-81/1, накл. 100 пр.

Друкарня Прінт Квік

м. Київ, вул. Леонтовича 9, оф. 65

т. (044) 235-0009, 235-7528

printquick@ukr.net